Fig. 1.Sognegård og kirke set fra øst. Tegning af Inger og Johannes Exner 1990, 1:400.Privateje.-*On the right, the present church, erected 1994; on the left, a buildingfrom 1978 for meeting rooms, offices etc.*

VIRKLUND KIRKE OG †KIRKE

VRADS HERRED

Kirken er opført 1994 ved toppen af den sydvendte skråning, der strækker sig langs nordsiden af Thorsø og videre østpå forbi den ældre kirkeplads (jfr. nedenfor). Kirkens og kirkegårdens beliggenhed er central i den tætte bebyggelse af overvejende enfamiliehuse, der i vore dage præger Virklund og karakteriserer den som forstad til Silkeborg (jfr. fig. 3). Kun få rester af den ældre landsby er i behold. Områdets kraftige udbygning hører hjemme i tiden efter midten af dette århundrede, da også tanken om at opføre en kirke voksede frem. 1967 blev byggegrunden udvalgt, og første etape af et projekt, udarbejdet af Jens Vilhelmsen og Jørgen Malling (sidstnævnte senere afløst af Aage Kristensen), blev virkeliggjort omkring 1980, da også den tilhørende kirkegård blev anlagt. Her rejstes en midlertidig, bræddeklædt *†klokkestabel.*

Den opførte bygning rummer konfirmandstue, kontorer, materialrum m.v. og var tænkt som sydfløj i et rektangulært kompleks, der skulle arbejde sig op ad skråningen med kirken øverst som den dominerende fløj. Salen, der var taget i brug 1978, indviedes som kirke 1984, og samtidig udskiltes distriktet af Them sogn som selvstændigt sogn, der indgår i Silkeborg kommune.

Inventaret er i hovedsagen anskaffet 1978. Altermaleriet fra midten af forrige århundrede er en kopi efter Leonardo da Vincis nadverfremstilling og stammer oprindelig fra Adslev kirke (jfr. s. 3114). Et gotisk krucifiks af ukendt herkomst er udlånt fra Købstadmuseet Den gamle By (inv.nr. 1754). Døbefont og prædikestol er udført efter tegning af bygningens arkitekter; de løse stole er Børge Mogensens model. Klokken fra 1978 bærer et vers af Ole Sarvig.

Efter forskellige intermezzi blev det i slutningen af 1980erne aktuelt at fortsætte byggeriet, og til denne opgave valgte menighedsrådet andre arkitekter, nemlig Inger og Johannes Exner. Deres skitseforslag blev accepteret 1991 og brød med det oprindelige projekt; ikke alene var kirkens form ændret, men den blev placeret frit og

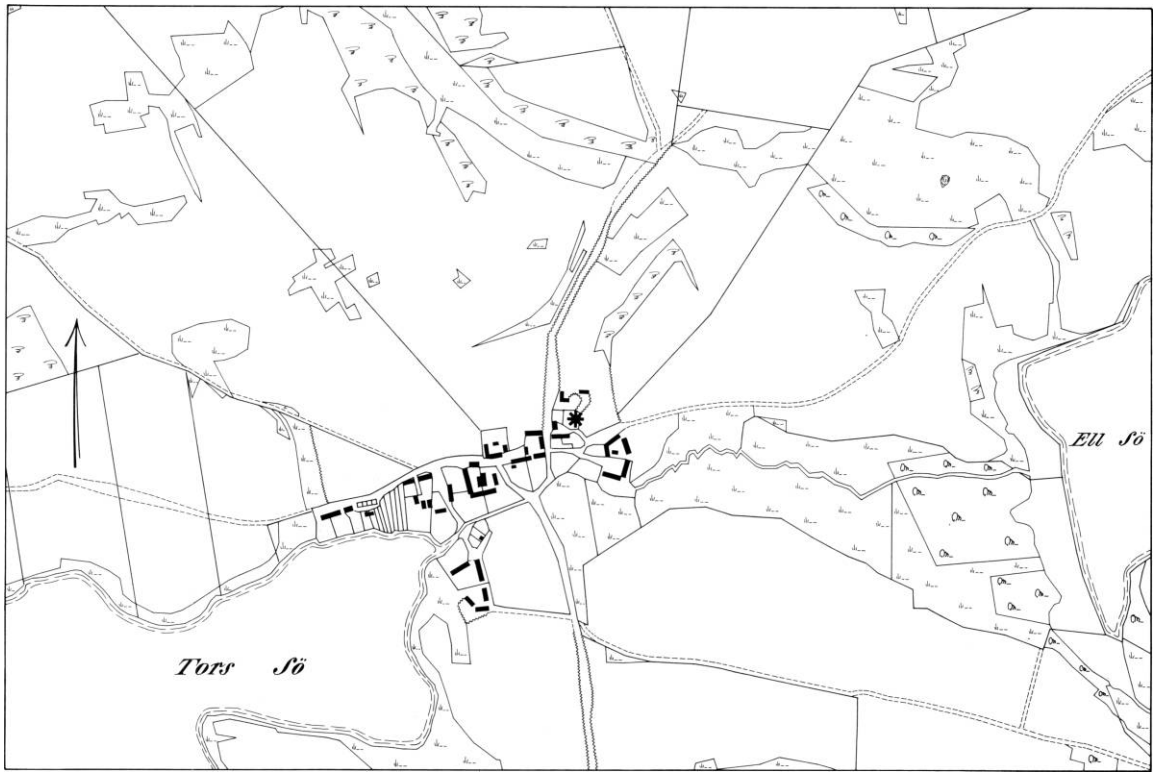

Fig. 2. Virklund 1:10.000. Opmålt 1793 af S. Sørensen, rettelser medtaget til 1855. Kopieret 1993 af Jørgen Wichmann. Den forsvundne, middelalderlige †kirkes beliggenhed er markeret med stjerne. - *Map of the village and surrounding area. The site of the demolished medieval church is marked by an asterisk.*

forskudt i forhold til den allerede opførte fløj. Indvielse december 1994.

Den ældre bygning i den nuværende helhed ligger parallelt med Vesterlundvej på arealets søndre del ved skråningens fod og fungerer som sognegård m.v. På flere måder røber den sig som en torso, bl.a. ved de brede fag yderst i hver ende af nordsidens buegang, der sigtede på sammenhæng med de tilsvarende gange, der skulle have løbet op ad skråningen til kirken. Samtidig er det nye anlægs to komponenter, særligt ved facadernes blanke mure i røde sten, bundet sammen på en vellykket måde, dog sådan at de fortæller om en byggesag med et usædvanligt forløb.

Den mangekantede, blyhængte kirkebygning knytter sig til kirkegårdens øst-vestgående vej, som følger skråningens øvre kant og forløber langs de nærmest kvadratiske gravgårde, der er udsparet i et sammenhængende, lavt egedække.

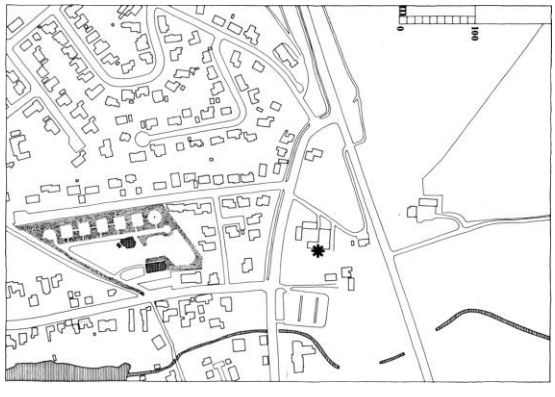

Fig. 3. Parti af Virklund nord for Thorsø og Gravbækken, 1:10.000. Tegnet af KdeFL 1994 på grundlag af kort fra Silkeborg kommunes tekniske forvaltning 1983-88. T.v. kirkegårdsarealet, hvor kirke og sognegård er krydsskraveret. I midten er beliggenheden af den forsvundne, middelalderlige †kirke markeret med en stjerne. - *Section of map of modem Virklund. On the left is shown the present churchyard and its buildings, in the middle the site of the demolished medieval church is marked by an asterisk.*

Fig. 4. Kirkens indre. Thomas og Poul Pedersen fot. 1994. - *Interior of the present church*

I rækkens østre, cirkulære rum er 1988 opstillet en stålfigur, der henviser til salmen Til himlene rækker din miskundhed, Gud, og er tegnet af Erik Ellegaard Frederiksen.

Et *orgel* med 12 stemmer og én transmission, to manualer og pedal, bygget af Th. Frobenius & Sønner, Kgs. Lyngby, forventes 1996 opstillet i kirken.

Den forsvundne *†kirke* (vejkapel?) ses ikke nævnt i skriftlige kilder fra middelalderen,[1] men kendes fra en kortfattet notits i indberetning til Nationalmuseet 1877 og indirekte fra fund af grave, der er konstateret ved større og mindre undersøgelser i de sidste årtier.

Lokaliseringen af en i 1300rne nævnt hovedgård er ukendt.[1] Det berettes, at præsten i Linå (s. 3267) betjente kirken.[2]

1877 konstaterede man summarisk, at tomten var helt opbrudt, at bygningen havde været opført væsentligt af jernal og havde været knap 16 m lang, samt at koret havde haft ret østside. Kirkens beliggenhed må have svaret til placeringen af den eksisterende »Overgård«, hvor der ved sydfløjens sydside er fundet adskillige østvestorienterede grave.[3]

Beliggenheden har således været mellem Virklundvej og landevejen mellem Horsens og Silkeborg, et område der præges af temmelig indgribende jordarbejder, indledt ved anlæggelsen af den nu nedlagte jernbane mellem Bryrup og Silkeborg. Alligevel er det let at gøre sig klart, at det ældre kirkested dels ligger i niveau med det nuværende, dels udgør et markant plateau, der fra terrænet nordfor skyder sig sydpå ud i de lavtliggende, i sin tid sumpede engdrag, som forbandt Thorsø med Ellesø og Borresø. Her løber Gravbækken, og et vadested over strømmen må have været et væsentlig punkt i hele egnens vejsystem.

KILDER OG HENVISNINGER

NM: Indb. 1877. *Silkeborg museum:* Indb. 1987 ved K. Bjerring Jensen (undersøgelse af areal nord for kirkepladsen). *Kgl. bygningsinsp. Århus:* Korrespond. og tegn. siden 1967.

Litteratur: S. Elkjær: Nedbrudte Kirker i Aarhus Amt, i ÅrbÅrhSt. XI, 1918, s. 125. MeddÅSt. 1970, s. 60 f. (sognedeling m.v.), 1979, s. 71 (byggeriets første etape), 1981, s. 129 (kirkegård), 1984, s. 104 (sognets oprettelse og den midlertidige kirkes indvielse), 1989, s. 158 (figur på kgd.). Silkeborg kommune, lokalplan 151.06 af 5. dec. 1990 for et område ved Virklundvej og Horsensvej, og 151.07 af 29. okt. 1991 for kirkegårdsarealet.

Redaktionen 1994 ved Lars Bisgaard og Kjeld de Fine Licht, inventar ved Vibeke Michelsen, orgel ved Ole Olesen.

[1] Gavebrevet 1391 (jfr. ovenfor s. 4109), hvori omtales en hovedgård i Virklund, oplyser ikke klart, om området dengang udgjorde et selvstændigt sogn.

[2] S. P. Petersen: Them Sogns gamle Kirker, i ØJy-Hjemst. XV, 1950, s. 84.

[3] Medd. til NM af 6. april 1965, Arkæologiske udgravninger i Danmark, 1986, s. 134-35 og ovennævnte indb. 1987; undersøgelse ved Silkeborg museum 1993.